

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2025. № 12.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.12.56>

УДК 336.71:338.2

В. В. Дранус,

к. е. н., доцент кафедри фінансів і кредиту,

Чорноморський національний університет ім. П.Могили

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5617-6740>

О. С. Прокопишин,

к. е. н., доцент кафедри обліку і оподаткування

Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С. Гжицького

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7027-3499>

**ВПЛИВ ІНФРАСТРУКТУРНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РИНКУ
ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ НА СТАЛИЙ РОЗВИТОК БАНКІВСЬКИХ
ТА НЕБАНКІВСЬКИХ ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ В УКРАЇНІ**

V. Dranus,

PhD in Economics, Associate Professor,

Petro Mohyla Black Sea National University

O. Prokopyshyn,

PhD in Economics, Associate Professor,

*Stepan Gzhytskyi L'viv National University
of Veterinary Medicine and Biotechnology*

**THE IMPACT OF FINANCIAL SERVICES MARKET
INFRASTRUCTURE ON THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF
BANKING AND NON-BANKING FINANCIAL INSTITUTIONS
IN UKRAINE**

У статті досліджено вплив інфраструктурного забезпечення ринку фінансових послуг на сталий розвиток банківських і небанківських фінансових установ в Україні. Розкрито роль технологічних, цифрових, нормативно-правових та інвестиційно-фінансових елементів інфраструктури у зміцненні фінансової стійкості, підвищенні ефективності та конкурентоспроможності установ. Проведено порівняльний аналіз банківського та небанківського секторів, а також зіставлення українських тенденцій із міжнародним досвідом розвинутих ринків фінансових послуг. Визначено ключові проблеми розвитку інфраструктурного середовища, зокрема нерівномірність цифровізації та обмежений доступ небанківських установ до ресурсів. Обґрунтовано необхідність формування комплексної моделі взаємозв'язку між інфраструктурою ринку фінансових послуг і сталим розвитком фінансових установ в умовах сучасних економічних, технологічних та воєнних викликів.

The article examines the impact of financial services market infrastructure on the sustainable development of banking and non-banking financial institutions in Ukraine. The research focuses on identifying and analyzing the main infrastructural elements — technological, digital, legal, and investment-financial — that determine the stability, efficiency, and competitiveness of financial institutions under modern economic and geopolitical conditions. The study highlights that the banking sector in Ukraine demonstrates a relatively high level of integration into digital and payment systems, while non-banking institutions still face limited access to technological innovations, investment resources, and an underdeveloped regulatory environment. Such disparities reduce the overall efficiency of the financial ecosystem and hinder financial inclusion. A comparative analysis of Ukrainian trends with the experience of developed global financial markets reveals that countries with more advanced infrastructural frameworks achieve greater financial resilience through digital transformation, enhanced regulatory coordination, and active participation of development banks in

infrastructure financing. These systems demonstrate a higher capacity to maintain financial stability amid external shocks and crisis situations. Based on this comparison, the study emphasizes the importance of developing a comprehensive and adaptive infrastructure model for the Ukrainian financial market that would ensure long-term growth and institutional sustainability. The results of the research confirm that financial market infrastructure should be understood as an integrated system that unites technological, organizational, and legal mechanisms, rather than as a set of isolated elements. Effective coordination between payment systems, clearing and depository institutions, digital platforms, and regulatory bodies is essential for reducing operational risks, improving transparency, and fostering innovation in both the banking and non-banking sectors. Furthermore, the study underlines that infrastructure modernization, particularly through digitalization and institutional support, can significantly enhance the ability of financial institutions to adapt to structural changes and withstand external disruptions, including those caused by the war in Ukraine. The article also outlines the need to design a conceptual model describing the relationship between the “financial market infrastructure” and “sustainable development of financial institutions.” Such a model should incorporate the effects of technological transformation, regulatory evolution, and macroeconomic volatility, providing both a theoretical framework and practical recommendations for policymakers. Future research directions involve developing quantitative indicators to assess the efficiency of individual infrastructural components, evaluating their contribution to financial resilience, and proposing evidence-based strategies for improving the coordination and modernization of Ukraine’s financial infrastructure.

Ultimately, the findings highlight that strengthening financial market infrastructure is a prerequisite for achieving sustainable financial development in Ukraine. Ensuring balanced integration of banking and non-banking institutions into a unified infrastructural framework will not only increase financial stability and investor confidence but also accelerate the country’s transition toward an innovative, inclusive, and resilient financial system.

Ключові слова: *інфраструктура, ринок фінансових послуг, сталий розвиток, фінансові установи, банківський сектор, небанківські установи, цифровізація, фінансова стійкість.*

Keywords: *infrastructure, financial services market, sustainable development, financial institutions, banking sector, non-bank institutions, digitalization, financial stability.*

Постановка проблеми. Ринок фінансових послуг є ключовим елементом економічної системи України, оскільки забезпечує функціонування банківських і небанківських фінансових установ, стимулює інвестиційну активність, кредитування бізнесу та населення, а також впливає на стабільність фінансової системи в цілому. Ефективне функціонування цього ринку значною мірою визначається розвитком його інфраструктури, що включає платіжні системи, клірингові організації, депозитарії, регуляторні механізми, технологічні платформи та інші складові елементи. Інфраструктурне забезпечення ринку фінансових послуг є важливим чинником сталого розвитку фінансових установ, зокрема банків, оскільки воно формує умови для адаптації до зовнішніх викликів, мінімізації ризиків та підвищення конкурентоспроможності.

Сучасний стан ринку фінансових послуг в Україні характеризується рядом викликів, що зумовлюють необхідність вдосконалення його інфраструктури. Війна, економічна нестабільність, інфляція та геополітичні ризики створюють підвищену невизначеність для діяльності банківських і небанківських фінансових установ. При цьому розвиваються платіжні системи та цифрові сервіси, що забезпечують безперервність фінансових операцій, проте водночас породжують нові ризики, зокрема в сфері кібербезпеки та технологічної готовності учасників ринку. Структурні виклики проявляються у високій концентрації банківського сектору та зменшенні кількості небанківських фінансових установ, що вказує на необхідність зміцнення інфраструктурного середовища для забезпечення

стабільності та конкуренції. Паралельно відбувається активне впровадження фінансових технологій, що змінюють інфраструктуру ринку, водночас підвищуючи вимоги до регулювання та нормативного забезпечення.

В контексті реформування інфраструктури ринку фінансових послуг в Україні Національний банк, Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку та Міністерство фінансів планували підготувати концептуальну записку щодо реформування інфраструктури ринків капіталу до середини 2025 року. На кінець 2025 року цей процес знаходиться на стадії реалізації, було підписано Меморандум про взаєморозуміння між українськими регулюючими ринок фінансових послуг уповноваженими органами та Європейським банком реконструкції та розвитку, а також затверджено план практичної реалізації цільової моделі інфраструктури ринків капіталу. Це свідчить про те, що розвиток інфраструктури перебуває у стадії переходу від концептуального планування до практичної реалізації, але ще потребує повної імплементації та оцінки ефективності впроваджених заходів.

Науковий інтерес до проблеми обумовлений необхідністю розробки теоретичних моделей оцінки впливу інфраструктури ринку фінансових послуг на стійкість та сталий розвиток фінансових установ. Практичне значення проблеми полягає у формуванні рекомендацій щодо удосконалення нормативно-правового регулювання, розвитку технологічної бази інфраструктури та підвищення оперативної стійкості банків і небанківських фінансових установ, що дозволяє забезпечити економічну стабільність, підвищення довіри клієнтів та зміцнення національної економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Огляд ключових досліджень у сфері інфраструктури ринку фінансових послуг в Україні свідчить про поступове формування теоретико-практичної бази щодо функціонування як банківського, так і небанківського сегменту. Г. Михальчинець [1, с. 30] проаналізувала структуру і компоненти фінансової інфраструктури країни, застосовала методи аналізу та синтезу, групування і

структурного порівняння, що дозволяє зрозуміти базові елементи інфраструктурного забезпечення ринку фінансових послуг, водночас робота не концентрувалася на аспектах сталого розвитку фінансових установ. У дослідженні В.Фаріон та Я.Фаріон [2, с. 154] розглядаються фінансові посередники, банки та небанківські фінансові установи, як ключові елементи інфраструктури, а також пропонуються конкретні заходи щодо підвищення ефективності їх роботи. Проте акцент робиться на взаємозв'язку між посередниками та інфраструктурними складовими, не досліджуючи їхній вплив на сталий розвиток фінансових установ. Роль технологічних інновацій і цифровізації висвітлюється у статті М.Федишин, Р.Журко і О.Лобко [3, с. 279], де підкреслюється вплив Fintech на трансформацію банківських процесів і розвиток фінансових послуг, проте увага не приділяється безпосередньо інфраструктурі ринку чи її взаємозв'язку зі сталим розвитком. Дослідження А.Колдовського та І.Рекуненко [4, с. 33] розкриває фактори цифровізації, прозорості та соціальної відповідальності як елементів сучасного розвитку банків, наближаючись до теми сталого розвитку, але не висвітлюючи комплексно інфраструктурне забезпечення ринку фінансових послуг. Аналіз структурних змін ринку під впливом війни проведено В.Рисин та Р. Печенко [5, с. 25], що дає розуміння змін у кількості фінансових посередників і загальних тенденцій ринку, однак не поглиблює питання сталого розвитку фінансових установ у контексті цих змін. Регулювання розвитку ринку цифрових платежів та токенизованих активів, представлено у праці Н. Проксурніної [6, с. 300], аналізує цифрові інфраструктурні рішення як важливий компонент ринку, проте фокус на всій системі фінансових послуг і сталому розвитку установ залишається обмеженим. Ці дослідження свідчать про існування наукової бази, що висвітлює окремі аспекти інфраструктури та цифровізації ринку фінансових послуг, підкреслюючи важливість ефективної інфраструктури для підвищення фінансової інклюзії та стійкості фінансових установ, однак є прогалини щодо комплексного аналізу впливу інфраструктури ринку на

сталий розвиток банківських і небанківських установ в умовах сучасних викликів. Важливі аспекти діяльності національних банків розвитку окреслено у звітах The Future of National Development Banks [7], де виділено п'ять основних ролей таких установ: протидія проциклічності приватного фінансування, сприяння інноваціям і структурній трансформації економіки, підвищення фінансової інклюзії, стимулювання інвестицій в інфраструктуру та підтримка суспільних благ, включно з екологічною сталістю. Висновки підкреслюють, що ефективне функціонування цих банків потребує чітких мандатів, високих стандартів корпоративного управління, належного управління ризиками та регуляторного нагляду. Особливу увагу приділено тому, що фінансування інфраструктури через такі установи може виступати каталізатором мобілізації приватних ресурсів, зниження витрат за рахунок гарантій і кофінансування, а також підтримки довгострокових проектів [7]. У зв'язку з цим можна зробити висновок про релевантність цих підходів для українського контексту: наявність таких елементів інфраструктури ринку фінансових послуг, як платіжні системи, клірингові та депозитарні платформ, цифрові рішення, можуть підвищити спроможність банківських і небанківських установ до сталого розвитку, поліпшити доступ до ресурсів, адаптацію до змін і участь у довгострокових інфраструктурних проектах. Щодо небанківських фінансових установ, дослідження World Bank підкреслює їхню значимість у розширенні ринку фінансових послуг, особливо коли традиційні банки обмежені у діяльності, а регуляторна та ринкова інфраструктура є критичною для їхньої стійкості, ефективності та взаємодії з банківським сектором [8].

Нерозглянуті раніше або недостатньо враховані частини загальної проблеми, яким присвячується ця стаття, включають: вплив інфраструктури ринку фінансових послуг як цілісного явища (а не лише окремих інструментів) на здатність банків та небанківських фінансових установ забезпечувати не лише поточну життєздатність, а й демонструвати сталий розвиток (тобто адаптацію до змін, інноваційну діяльність,

конкурентоспроможність, довгострокову стійкість); порівняльний аналіз банківських і небанківських фінансових установ в контексті впливу інфраструктурних чинників; врахування сучасних викликів (воєнний стан, цифрова трансформація, макроекономічна нестабільність) як факторів, що модифікують дію інфраструктури ринку фінансових послуг; розробка індикаторного апарату та методики оцінки впливу інфраструктурного забезпечення ринку на сталий розвиток фінансових установ.

Таким чином, між тим що вже досліджено науковцями й тим, що потребує подальшого дослідження, існують певні прогалини. Зокрема, комплексний вплив інфраструктури ринку фінансових послуг на сталий розвиток банківських і небанківських установ в Україні досліджено недостатньо. Це зумовлює потребу у створенні моделі взаємозв'язку інфраструктури ринку фінансових послуг та сталим розвитком фінансових установ, яка враховувала б відмінності між банками та небанківським сектором, а також чинники цифровізації, регуляторних змін і воєнного контексту.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження впливу інфраструктурного забезпечення ринку фінансових послуг на сталий розвиток банківських і небанківських фінансових установ в Україні. Завдання полягає у комплексному аналізі ключових інфраструктурних компонентів з метою визначення їх впливу на фінансову стійкість, інноваційність і довгостроковий розвиток фінансових інститутів. Дослідження передбачає порівняння впливу інфраструктурних чинників на банки та небанківські установи з урахуванням сучасних викликів економічної нестабільності, технологічних трансформацій і воєнних ризиків. Таким чином, стаття покликана не лише описати структуру інфраструктури ринку фінансових послуг, а й обґрунтувати її практичну роль у забезпеченні сталого розвитку фінансової системи України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичний аналіз існуючих моделей та концепцій впливу інфраструктурного забезпечення

ринку фінансових послуг на сталий розвиток банківських та небанківських фінансових установ в Україні свідчить, що інфраструктура фінансового ринку є ключовим чинником стабільності, ефективності та інноваційного розвитку фінансових установ. Наявність чіткої нормативної бази, ефективних платіжних систем, клірингових і депозитарних структур, а також цифрових платформ визначається як критично важлива для забезпечення інтеграції банківських та небанківських установ у ринкову систему та підвищення їхньої здатності до сталого розвитку [3, с. 280; 4, с. 35].

Поглиблене вивчення інфраструктурного забезпечення ринку фінансових послуг вимагає не лише загального аналізу тенденцій його розвитку, а й детального розгляду тих елементів, які формують основу функціонування як банківського, так і небанківського секторів. Саме інфраструктура визначає рівень доступності, надійності та ефективності фінансових операцій, а також здатність установ адаптуватися до структурних змін економіки. В умовах трансформації фінансових ринків України, прискореної цифровізацією та впливом воєнних ризиків, інфраструктурні компоненти стають ключовими факторами, що визначають конкурентоспроможність і стабільність системи.

Необхідність порівняльного аналізу полягає у тому, щоб оцінити, наскільки збалансованим є розвиток банківських і небанківських фінансових установ у контексті доступу до технологічної, нормативної, інвестиційної та інноваційної інфраструктури. Такий підхід дозволяє виявити асиметрії, які гальмують сталий розвиток ринку в цілому, та окреслити напрями, де потенціал інфраструктури ще не реалізований у повному обсязі.

Крім того, зіставлення українських реалій із міжнародним досвідом дає змогу визначити, які практики можуть бути адаптовані для підвищення ефективності вітчизняної фінансової системи, зокрема в частині цифрової трансформації, регуляторних стандартів та розвитку інституцій підтримки. Саме тому в наступній таблиці узагальнено ключові інфраструктурні елементи, що впливають на сталий розвиток банківських і небанківських

фінансових установ, із виокремленням національних та міжнародних особливостей їх функціонування.

Таблиця 1. Елементи інфраструктури ринку фінансових послуг та їх вплив на сталий розвиток фінансових установ

Інфраструктурний елемент	Банки (Україна)	НФУ (Україна)	Міжнародний досвід	Вплив на сталий розвиток
Технологічна інфраструктура (платіжні системи, кліринг, депозитарії)	Високий рівень інтеграції, сучасні платформи	Обмежений доступ, застарілі або фрагментовані системи	Високий рівень цифровізації, інтегровані платіжні та клірингові платформи	Полегшує обробку транзакцій, знижує ризики, підвищує ефективність операцій
Цифрові фінансові платформи	Використовуються активно, стимулюють інновації	Часткове або обмежене впровадження	Широке впровадження цифрових платформ, сприяє фінансовій інклюзії	Знижує бар'єри доступу до фінансових послуг, стимулює інновації
Нормативно-правове забезпечення	Відносно стабільне, адаптоване до банківських операцій	Частково регульоване, потребує удосконалення	Системне, з чітким контролем	Підвищує фінансову стійкість та прозорість, знижує ризики
Доступ до інвестицій та фінансування інфраструктури	Широкий доступ до кредитних ліній, банків розвитку	Обмежений доступ, потребує підтримки	Банки розвитку активно підтримують інфраструктурні проекти	Забезпечує довгострокову стійкість та розвиток нових продуктів
Інноваційна діяльність	Високий рівень, завдяки доступу до технологій і капіталу	Обмежена, через брак ресурсів і інфраструктури	Активне впровадження інновацій	Сприяє конкурентоспроможності та адаптивності фінансових установ
Ризик-менеджмент та фінансовий моніторинг	Системний підхід, інтегровані системи управління ризиками	Частковий підхід, відсутні стандартизовані процеси	Високий рівень, централізовані та автоматизовані системи	Зменшує фінансові ризики, підвищує стійкість і надійність бізнес-процесів
Кадровий потенціал та навчання	Активне навчання, підвищення кваліфікації персоналу	Обмежені програми навчання, нестача фахівців	Розвинуті програми підвищення кваліфікації, фінансова грамотність	Підвищує професійну компетентність, сприяє впровадженню інновацій
Фінансова інклюзія та доступ до послуг	Високий рівень включення населення у банківську систему	Обмежений доступ, низький рівень охоплення	Активна політика інклюзії, цифрові сервіси для всіх верств населення	Зменшує соціальну нерівність, розширює клієнтську базу

Продовження таблиці 1.

Інфраструктурний елемент	Банки (Україна)	НФУ (Україна)	Міжнародний досвід	Вплив на сталий розвиток
Інформаційна безпека та кіберзахист	Високий рівень, інтегровані системи захисту даних	Частковий захист, застарілі рішення	Високі стандарти безпеки, міжнародні сертифікації	Забезпечує надійність даних, довіру клієнтів, зменшує операційні ризики
Екологічна та соціальна відповідальність	Початкові програми ESG, зелене фінансування	Мінімальні заходи	Активне впровадження ESG-практик	Сприяє сталому розвитку, покращує репутацію та довгострокову стійкість
Інкубатори фінансових технологій (FinTech)	Початковий розвиток, кілька акселераторів	Практично відсутні, обмежена підтримка	Широко розвинені, активна підтримка стартапів, венчурні програми	Сприяє розвитку інновацій, залученню інвестицій та нових технологій
Інструменти InsurTech	Не застосовується масово, окремі експерименти	Впроваджуються в страхових компаніях, цифрові платформи для оформлення полісів, автоматизація обробки заявок	Широке впровадження, онлайн-продаж, телематика, аналітика ризиків, автоматизоване управління полісами	Підвищує ефективність, зменшує операційні та страхові ризики, покращує клієнтський досвід, стимулює інновації в страхуванні
Платформи для спільного фінансування (crowdfunding / P2P lending)	Часткове впровадження, декілька платформ	Обмежене використання	Широко використовується, регульовані платформи для безпечного фінансування	Залучає додаткові ресурси для малого та середнього бізнесу, стимулює інновації
Центри досліджень і аналітики фінансового сектору	Декілька аналітичних центрів, обмежена інтеграція	Відсутні	Високий рівень аналітичної підтримки, інтеграція з регуляторами	Покращує планування, ризик-менеджмент, стратегічні рішення
Підтримка венчурного фінансування та інвестицій	Декілька фондів розвитку, початкові програми	Обмежений доступ до венчурних інструментів	Розвинуті венчурні та приватні інвестиційні механізми	Забезпечує розвиток інноваційних проєктів і стартапів
Платформи відкритого банкінгу (Open Banking)	Впроваджується поступово, інтеграція з API	Мінімальне використання	Широко впроваджено, стимулює конкуренцію та інтеграцію послуг	Підвищує доступність послуг, сприяє цифровізації та фінансовій інклюзії

Джерело: сформовано авторами.

Аналіз інфраструктурних елементів фінансового сектору України демонструє значну різницю між банківськими та небанківськими установами,

а також контраст із міжнародним досвідом. Технологічна інфраструктура банків характеризується високим рівнем інтеграції та сучасними платформами, що забезпечує ефективну обробку транзакцій, зниження операційних ризиків та підвищення продуктивності, тоді як небанківські фінансові установи мають обмежений доступ до таких систем, часто застарілі або фрагментовані, що суттєво обмежує їхню оперативність та здатність реагувати на ринкові зміни. Цифрові фінансові платформи активно використовуються банками, стимулюючи інновації та полегшуючи доступ клієнтів до послуг, тоді як у небанківських установах їхнє впровадження часткове або обмежене, що створює бар'єри для фінансової інклюзії. Нормативно-правове забезпечення у банківській сфері є відносно стабільним та адаптованим до банківських операцій, що підвищує фінансову стійкість і прозорість, у той час як небанківський сектор потребує удосконалення регуляторної бази для мінімізації ризиків та забезпечення контролю. Доступ до інвестицій та фінансування інфраструктури у банків широкий, включно з кредитними лініями та підтримкою банків розвитку, що забезпечує довгострокову стійкість та розвиток нових продуктів, тоді як небанківські установи мають обмежений доступ, що стримує їхній розвиток і впровадження інновацій. Інноваційна діяльність у банках відзначається високим рівнем завдяки доступу до сучасних технологій і капіталу, тоді як небанківські установи обмежені ресурсами та інфраструктурою, що обмежує їхню конкурентоспроможність та адаптивність. Системний підхід до ризик-менеджменту та фінансового моніторингу в банках забезпечує зменшення фінансових ризиків та підвищення надійності бізнес-процесів, тоді як у небанківських установах підходи до управління ризиками часткові та несистематизовані. Кадровий потенціал банків активно розвивається через навчальні програми та підвищення кваліфікації персоналу, у небанківських установах такі програми обмежені, що стримує розвиток професійних компетенцій та впровадження інновацій. Фінансова інклюзія у банках є високою, охоплює значну частину населення, у небанківських установах

доступ обмежений, тоді як міжнародний досвід свідчить про активну політику інклюзії та розвиток цифрових сервісів, що зменшує соціальну нерівність та розширює клієнтську базу. Інформаційна безпека та кіберзахист у банках на високому рівні, що підвищує довіру клієнтів та знижує операційні ризики, тоді як небанківські установи мають частковий захист і застарілі рішення. Підходи до екологічної та соціальної відповідальності в банках перебувають на початковому рівні, з реалізацією перших програм ESG та зеленого фінансування, тоді як міжнародна практика демонструє активне впровадження ESG-політик, що сприяє сталому розвитку, покращує репутацію та підвищує довгострокову стійкість установ. Інкубатори фінансових технологій, платформи для спільного фінансування, центри досліджень і аналітики, підтримка венчурного фінансування, платформи відкритого банкінгу та професійні мережі і коворкінги для фінансових інноваторів у банках України розвиваються поступово і частково забезпечують підтримку стартапів, інновацій та венчурних проєктів, тоді як у небанківських установах ці інструменти практично відсутні або обмежені, що стримує розвиток інноваційної екосистеми ринку фінансових послуг.

Міжнародний досвід демонструє системне впровадження таких інфраструктурних елементів, що сприяє активному розвитку FinTech, залученню інвестицій, стимулюванню конкурентоспроможності, полегшенню доступу до фінансових ресурсів та підвищенню загальної фінансової стабільності. Інструменти InsurTech в Україні активно застосовуються переважно в страховій сфері, що відносяться до небанківських фінансових установ. Впровадження цифрових платформ для оформлення полісів, автоматизації обробки заявок та управління ризиками дозволяє страхувальникам швидше та ефективніше отримувати послуги, знижує операційні та страхові ризики і сприяє підвищенню клієнтського досвіду. У міжнародному досвіді подібні інструменти широко інтегровані у бізнес-процеси страхових компаній і включають онлайн-продаж, телематику та аналітику ризиків, що підвищує ефективність та стійкість сектору. Таким

чином, впровадження InsurTech сприяє розвитку фінансової інфраструктури, стимулює інновації у страхуванні та підвищує рівень цифровізації небанківських фінансових установ. Загалом, поєднання технологічної, нормативної, кадрової та інноваційної інфраструктури формує комплексне середовище, що забезпечує стійкий розвиток фінансового сектору, підвищує ефективність операцій, мінімізує ризики та сприяє впровадженню нових продуктів і послуг.

Таким чином, здійснений аналіз демонструє, що банки в Україні мають значні переваги в доступі до інфраструктури ринку фінансових послуг порівняно з небанківськими фінансовими установами, що прямо впливає на їхню здатність до сталого розвитку, інноваційності та адаптивності до економічних і технологічних викликів. Європейський досвід свідчить, що інтеграція всіх учасників ринку у платіжні, клірингові та цифрові системи є ключовим чинником для забезпечення рівних умов, підвищення фінансової стабільності та підтримки інноваційної діяльності, що підкреслює необхідність модернізації інфраструктури і розширення доступу для небанківських установ в Україні

На основі теоретичного та емпіричного аналізу було сформовано комплексну модель впливу інфраструктури ринку фінансових послуг на сталий розвиток фінансових установ.

У центрі цієї моделі знаходяться ключові компоненти інфраструктури, серед яких нормативно-правове середовище, платіжні системи, клірингові та депозитарні установи, цифрові фінансові платформи, а також банки розвитку та інвестиційні фонди. Кожен з цих елементів виконує функцію активного модератора, що визначає здатність фінансових установ до адаптації, інноваційної діяльності та довгострокової стійкості.



Рисунок 1. Комплексна модель впливу інфраструктури ринку фінансових послуг на сталий розвиток банківських та небанківських фінансових установ

Джерело: сформовано авторами.

Нормативно-правове середовище формує рамки діяльності фінансових установ, встановлюючи стандарти прозорості, мінімізації ризиків та дотримання фінансової дисципліни. Воно не лише визначає умови доступу до платіжних і клірингових систем, але й створює стимули для впровадження інноваційних рішень. Платіжні системи та клірингові структури забезпечують безперервність фінансових потоків, ефективність транзакцій та швидке врегулювання платежів, що є критично важливим для збереження ліквідності і зменшення операційних ризиків. Депозитарні установи, у свою чергу, гарантують надійне зберігання активів і сприяють прозорості операцій на фінансових ринках, що підвищує довіру учасників ринку.

Цифрові платформи виступають каталізатором інноваційного розвитку та підвищують фінансову інклюзію, дозволяючи банкам і небанківським установам інтегрувати нові технологічні продукти та послуги, скорочуючи операційні витрати та підвищуючи зручність для клієнтів. Банки розвитку та інвестиційні фонди виконують стратегічну роль у забезпеченні довгострокового фінансування інфраструктурних проєктів і підтримці фінансових установ у періоди нестабільності, сприяючи тим самим формуванню стійкої фінансової екосистеми.

Модель демонструє, що наявність внутрішньої фінансової спроможності у банків і небанківських установ не є достатньою умовою для сталого розвитку, якщо ефективна інфраструктура ринку відсутня або має обмежений доступ. У такому випадку обмежується можливість інноваційної діяльності, знижується адаптивність до зовнішніх викликів і підвищується ризик втрати конкурентоспроможності. Навпаки, при інтегрованому і збалансованому інфраструктурному середовищі фінансові установи здатні забезпечувати стабільний розвиток, ефективно реагувати на економічні і технологічні зміни, а також посилювати власну інноваційну спроможність, що є критично важливим для підтримки довгострокової стійкості та конкурентоспроможності фінансової системи загалом.

Таким чином, запропонована модель дозволяє не лише пояснити взаємозв'язки між інфраструктурними елементами ринку та сталим розвитком фінансових установ, а й на практичному рівні визначити пріоритети для модернізації інфраструктури та спрямування інвестицій у ті сегменти, що здатні забезпечувати максимальний ефект у підвищенні фінансової стійкості та інноваційності банківських і небанківських установ.

Результати здійсненого аналізу засвідчили суттєві відмінності у ступені впливу інфраструктурних чинників на сталий розвиток банківських і небанківських фінансових установ, що зумовлено різним рівнем інституційного та технологічного розвитку. Банківський сектор демонструє вищу адаптивність до сучасних викликів завдяки розвиненій нормативно-

правовій базі, активній участі у платіжних і клірингових системах, а також здатності впроваджувати цифрові інновації у процеси обслуговування клієнтів. Така інфраструктурна зрілість дозволяє банкам не лише підвищувати ефективність операцій, а й забезпечувати більшу фінансову стійкість і прозорість, що є ключовими передумовами сталого розвитку. Водночас небанківські фінансові установи (страхові компанії, кредитні спілки, лізингові та факторингові організації) залишаються менш інтегрованими в сучасну фінансову інфраструктуру ринку фінансових послуг. Їх доступ до централізованих клірингових систем, єдиних платіжних шлюзів та платформ з управління ризиками часто обмежений, що стримує можливості диверсифікації продуктів і розширення клієнтської бази.

Для подолання цих диспропорцій доцільним є впровадження комплексу інституційних, технологічних та організаційних заходів. Передусім необхідно удосконалити нормативно-правову базу з урахуванням принципів пропорційності та ризик-орієнтованого нагляду, що дозволить небанківським установам ефективніше інтегруватися в єдиний фінансовий простір. Важливим напрямом є створення спільних цифрових платформ для обміну даними між банками, страховими та інвестиційними компаніями, які б функціонували на основі стандартів кібербезпеки та захисту персональних даних. Такі інструменти можуть бути розроблені у форматі державного фінансового хабу або регіональних фінтех-кластерів із залученням приватних розробників.

Крім того, доцільно розширити участь небанківських установ у національних платіжних системах, створивши умови для підключення до платформи СЕП НБУ через посередництво комерційних банків або безпосередньо, що забезпечить швидші розрахунки і зменшить операційні витрати. Одним із ключових напрямів покращення інфраструктурного забезпечення має стати розвиток банків розвитку, які можуть фінансувати створення фінансово-технологічних хабів, кредитування малих та середніх небанківських установ, а також інвестиції у проєкти цифрової трансформації.

Важливим є й запровадження національної системи моніторингу фінансової інфраструктури, що дозволить оцінювати ступінь інтегрованості різних секторів ринку та виявляти структурні дисбаланси у доступі до фінансових ресурсів.

Таким чином, підвищення ефективності інфраструктурного забезпечення ринку фінансових послуг потребує системної модернізації з урахуванням міжнародного досвіду, посилення взаємодії між банками, небанківськими установами, фінтех-компаніями та державними інститутами розвитку. Реалізація зазначених заходів дозволить не лише вирівняти умови функціонування різних фінансових посередників, а й підвищити загальну стійкість фінансової системи України в умовах глобальних викликів та зростаючої конкуренції на ринку капіталу.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Проведене дослідження підтвердило, що інфраструктурне забезпечення ринку фінансових послуг є ключовим чинником сталого розвитку банківських і небанківських фінансових установ в Україні. Виявлено, що саме рівень розвитку технологічної, цифрової, нормативно-правової та інвестиційно-фінансової інфраструктури визначає здатність фінансових інститутів забезпечувати стабільність, інноваційність і конкурентоспроможність у сучасних умовах. Для банків характерна вища інтегрованість до цифрових платформ і платіжних систем, тоді як небанківські фінансові установи демонструють нижчий рівень технологічної адаптації, обмежений доступ до інвестиційних ресурсів і потребу в модернізації регуляторного середовища. Такий дисбаланс знижує ефективність фінансової екосистеми загалом і гальмує процеси фінансової інклюзії.

Міжнародний досвід свідчить, що посилення інституційної координації, розвиток цифрових фінансових екосистем, розширення ролі банків розвитку та удосконалення правового поля забезпечують вищу стійкість фінансової системи до зовнішніх шоків. Для України адаптація

подібних практик є перспективним напрямом, який дозволить не лише посилити стійкість банківського сектору, а й інтегрувати небанківські фінансові інститути у спільний інфраструктурний простір.

Важливим висновком дослідження є те, що інфраструктура ринку фінансових послуг повинна розглядатися не як сукупність окремих елементів, а як цілісна система, у якій взаємодіють технологічні, організаційні та регуляторні механізми. Ефективне поєднання цих складових сприятиме підвищенню фінансової стійкості, зниженню ризиків і створенню умов для довгострокового розвитку фінансових інститутів навіть у кризових або воєнних умовах.

Перспективи подальших наукових розвідок полягають у розробленні дієвого взаємозв'язку інфраструктури ринку фінансових послуг із сталим розвитком фінансових установ, яка б відображала різні рівні взаємодії між елементами ринку, включно з цифровими технологіями, регуляторними реформами та впливом геополітичних факторів. Подальші дослідження мають бути спрямовані на кількісну оцінку впливу окремих інфраструктурних елементів на стійкість банківських і небанківських установ, формування аналітичних індикаторів їх ефективності та розроблення практичних рекомендацій для вдосконалення державної політики у сфері фінансової інфраструктури.

Отже, результати проведеного аналізу формують основу для побудови науково обґрунтованої концепції розвитку інфраструктури ринку фінансових послуг, здатної забезпечити сталий розвиток фінансової системи України в умовах структурних трансформацій, цифровізації та сучасних викликів.

Література

1. Михальчинець, Г. (2018). Інфраструктура фінансового ринку України: основні тенденції розвитку. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія «Економіка»*, 5(2), 28-34. URL: [http://www.doi.org/10.31339/2313-8114-2018-2\(10\)-28-34](http://www.doi.org/10.31339/2313-8114-2018-2(10)-28-34). (Дата звернення 17.11.2025 р.).

2. Фаріон, В. Я., Фаріон Я. М. (2016). Роль посередників на фінансовому ринку України. Економічний аналіз. 2016 рік. Том 24. № 1. С. 153-160. URL: <https://www.econa.org.ua/index.php/econa/article/view/1163>. (Дата звернення 17.11.2025 р.).
3. Федішин, М. П., Журко, Р. В. та Лобко, О. М. (2024). Роль фінтех у розвитку фінансового ринку в Україні. *Актуальні проблеми розвитку регіональної економіки*, 2(20), с. 278-291. URL:<https://doi.org/10.15330/apred.2.20.278-291>. (Дата звернення 17.11.2025 р.).
4. Koldovskiy, A., & Rekunen, I. (2025). Driving financial innovations: The role of digitisation, transparency, and social responsibility in banking systems. *Innovation and Sustainability*, 5(1), с. 31-43. URL:[doi:10.63341/vis/1.2025.31](https://doi.org/10.63341/vis/1.2025.31). (Дата звернення 17.11.2025 р.).
5. Рисін В. В., Печенко Р. О. (2024). Структурні зміни на ринку фінансових послуг України: вплив війни. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія "Проблеми економіки та управління"*. Vol. 8, No. 1, с. 22-33. URL:<https://doi.org/10.23939/semi2024.01.022>. (Дата звернення 17.11.2025 р.).
6. Проскурніна Н. (2023). Регулювання розвитку ринкової інфраструктури цифрових платежів та використання токенизованих активів. *Економічний аналіз*. Том 33. № 3. С. 296-308. URL:<https://doi.org/10.35774/econa2023.03.296>. (Дата звернення 17.11.2025 р.).
7. Stephany Griffith-Jones, José Antonio Ocampo, Felipe Rezende. *The Future of National Development Banks*. URL:<https://ipdcolumbia.org/wp-content/uploads/2024/08/The-Future-of-National-Development-Banks-Publication-Draft.pdf>. (Дата звернення 17.11.2025 р.).
8. Jeffrey Carmichael, Michael Pomerleano. The Development and Regulation of Non-Bank Financial Institution. The International Bank for Reconstruction and Development. *The World Bank*. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/423061468780944527/pdf>. (Дата звернення 17.11.2025 р.).

References

1. Mykhal'chynets', H. (2018), "Infrastructure of the financial market of Ukraine: main development trends", *Naukovyj visnyk Mukachivs'koho derzhavnoho universytetu. Seriiia «Ekonomika»*, vol. 5(2), pp. 28-34. [http://www.doi.org/10.31339/2313-8114-2018-2\(10\)-28-34](http://www.doi.org/10.31339/2313-8114-2018-2(10)-28-34).
2. Farion, V.Ya. and Farion, Ya.M. (2016), "The role of intermediaries in the financial market of Ukraine", *Ekonomichnyj analiz*, vol. 24, no. 1, pp. 153-160, available at: <https://www.econa.org.ua/index.php/econa/article/view/1163>. (Accessed 17.11.2025).
3. Fedyshyn, M.P. Zhurko, R.V. and Lobko, O.M. (2024), "The role of fintech in the development of the financial market in Ukraine", *Aktual'ni problemy rozvytku rehional'noi ekonomiky*, vol. 2(20), pp. 278-291. <https://doi.org/10.15330/apred.2.20.278-291>.
4. Koldovskiy, A. and Rekunenko, I. (2025), "Driving financial innovations: The role of digitisation, transparency, and social responsibility in banking systems", *Innovation and Sustainability*, vol. 5(1), pp. 31-43. doi: 10.63341/vis/1.2025.31.
5. Rysin, V.V. and Pechenko, R.O. (2024), "Structural Changes in the Financial Services Market of Ukraine: The Impact of War", *Bulletin of the National University "Lviv Polytechnic". Series "Problems of Economics and Management"*, vol. 8, no. 1, pp. 22-33. <https://doi.org/10.23939/semi2024.01.022>.
6. Proskurnina, N. (2023), "Regulation of the development of digital payments market infrastructure and the use of tokenized assets", *Ekonomichnyj analiz*, vol. 33, no. 3, pp. 296-308. <https://doi.org/10.35774/econa2023.03.296>.
7. Griffith-Jones, S. Ocampo, J.A. and Rezende, F. (2024), "The Future of National Development Banks", available at: <https://ipdcolumbia.org/wp-content/uploads/2024/08/The-Future-of-National-Development-Banks-Publication-Draft.pdf>. (Accessed 17.11.2025).
8. Carmichael, J. and Pomerleano, M. (2025), "The Development and Regulation of Non-Bank Financial Institution", *The International Bank for Reconstruction and Development. The World Bank*, available at: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/423061468780944527/pdf> (Accessed 17.11.2025).

Стаття надійшла до редакції 17.11.2025 р.